

УДК 341.215.2:351.82(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/169-7>**Блохін П. В.**

аспірант,

Міжнародний університет фінансів, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5734-2605>**Blokhin Pavlo**

International University of Finance, Kyiv

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА МИРОБУДІВНИЦТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

У статті досліджено пріоритети державної політики миробудівництва та зміцнення економічної безпеки держави. Проведено моніторинг заходів, спрямованих як на реінтеграцію тимчасово окупованих територій, так і на мінімізацію негативного впливу ризиків і загроз воєнної та гібридної агресії на збереження траєкторії сталого цілісного соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Систематизовано інституційно-правове забезпечення політики реінтеграції тимчасово окупованих територій та аналітичне оцінювання офіційних трансфертів місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей. Досліджено прийняту Державну цільову програму відновлення та розбудови миру у східних регіонах України, Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Вивчено проблематику відновлення та інтеграції житлової інфраструктури Донецької і Луганської областей до загальнодержавної транспортно-логістичної інфраструктури. Запропоновано низку переваг та недоліків державної політики миробудівництва в Україні та визначено їхні наслідки для забезпечення реінтеграції окупованих територій.

Ключові слова: економіка миробудівництва, економічна безпека держави, державна політика, окуповані території, реінтеграція, національна безпека.

STATE POLICY OF PEACEBUILDING AND ITS IMPACT ON THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

The article discusses the priorities of the state policy of peacebuilding and strengthening the economic security of the state. Monitoring of measures was carried out, aimed at reintegration of the temporarily occupied territories, minimization of the negative impact of risks and threats of military and hybrid aggression to maintain the trajectory of sustainable holistic socio-economic development of the country and its regions. Institutional and legal support of the policy of reintegration of the temporarily occupied territories was systematized and analytical evaluation of official transfers of local budgets of Donetsk and Luhansk regions. The adopted State Target Program for Restoration and Peacebuilding in the Eastern Regions of Ukraine was studied, deoccupation Strategy, and reintegration of the temporarily occupied territories. The issues of restoration and integration of housing infrastructure of Donetsk and Luhansk regions into the general state transport and logistics infrastructure were studied. A number of advantages and disadvantages of the state policy of peacebuilding in Ukraine are proposed and define their consequences for ensuring the reintegration of the occupied territories. The key obstacles to peacemaking in Donetsk and Luhansk regions at the present stage of development have been identified: slowdown in GDP growth; small export volumes; limited external and internal investments, opacity of sources of their attraction; high levels of hidden unemployment and insufficient employment of the population, intensification of external labor migration processes, business and intellectual capital migration; presence of manifestations of corruption, raiding and insecurity of private property rights; insufficiently high level of quality of life of the population and a significant share of internally displaced persons. The priority directions of public policy in the Strategy and a number of guiding documents are studied, which indicate the main benchmarks. The issue of operational and tactical activities of authorities of different levels in terms of peacekeeping has been studied, strengthening the economic security of the state with tools of economic stimulation of reintegration and ensuring the socioeconomic development of conflict territories.

Keywords: peacebuilding, economy of peacebuilding, state economic security, occupied territories, reintegration, national security.

JEL classification: A10, A12, A19, F50, F51, F52, F53, F59

Постановка проблеми. Потрібно визнати, що з початку збройного конфлікту на Сході України, а також після анексії АР Крим органами державної влади реалізовано цілий комплекс заходів, спрямованих на реінтеграцію тимчасово окупованих територій. Упроваджені заходи та використані засоби загалом можна об'єднати в групи: організаційно-управлінські, інституційно-правові, стратегічно-програмні, оперативного-тактичні, міжнародної підтримки та допомоги.

Передовсім йдеться про організаційно-управлінські дії, метою яких стало вдосконалення інституційно-організаційної системи державного управління відповідними процесами, зокрема за рахунок створення і

наділення широкими повноваженнями нових державних структур, відповідальних за політику реінтеграції. Саме таким шляхом пішов уряд країни, прийнявши у 2014 р. Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державного агентства з питань відновлення Донбасу» [1].

Очевидно, що Україна достатньо системно використовує власні інституційно-правові можливості відносно деокупації та реінтеграції територій, захисту прав та інтересів громадян. Разом із тим стратегічний аспект аналізування сформованого нормативно-правового забезпечення деокупації в руслі політики миробудівництва, на нашу думку, дає підстави до визнання

його дещо однобоким та, скоріше, тактично, а не стратегічно орієнтованим [2]. Водночас відсутня система нормативно-правових актів, покликана забезпечити невідворотність процесів деокупації та реінтеграції захоплених територій, включно з дієвими економіко-правовими засобами впливу, за яких подальша окупація територій критично витратомістка та в разі фінансово й економічно не вигідна органам виконавчої влади у плануванні та реалізації політики системної деокупації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення характеристики державної політики миротворчості та зміцнення економічної безпеки держави вимагає відповідного ставлення до себе з боку вчених. Даній проблематиці присвячено низку наукових праць зарубіжних та вітчизняних учених, які розкривають важливі аспекти зміцнення економічної безпеки держави, прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику, зокрема вітчизняних науковців О. Власюка, В. Горбуліна, О. Іляш, Р. Додонова, О. Ляшенко, С. Магда, А. Мокія, Т. Васильціва та зарубіжних: Френка Г. Хоффмана, М. Айшервуда, Д. Ламбера, П. Кінга, Р. Нолана та ін.

Разом із тим означені фундаментальні дослідження фокусуються переважно на окремих ключових проблемах формування державної політики забезпечення економічної безпеки держави. Водночас механізми державної політики миробудівництва в умовах загострення гібридних військових конфліктів потребують подальших наукових пошуків задля попередження ризиків та загроз економічній безпеці держави.

Мета статті полягає у визначенні пріоритетів державної політики миробудівництва в системі забезпечення економічної безпеки держави, систематизації інституційно-правових аспектів політики реінтеграції тимчасово окупованих територій, аналітичній оцінці офіційних трансфертів місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей, вивченні переваг та недоліків державної політики миробудівництва в Україні та їхніх наслідків для забезпечення реінтеграції окупованих територій.

Виклад основного матеріалу. Як можемо констатувати, статус державного органу влади, відповідального за реінтеграцію окупованих територій, був недостатньо високим, а питання безпосередньої реінтеграції, не говорячи про прями функції та обов'язки в частині інституційних, організаційних, економічних, інформаційних, суспільно-психологічних та інших аспектів політики реінтеграції, не були прописаними у відповідному положенні про агентство.

Практично аналогічним шляхом відносно політики реінтеграції анексованої АР Крим пішов уряд України, прийнявши у 2015 р. Постанову Кабінету Міністрів «Деякі питання Державної служби України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» [3], якою було утворено відповідну державну службу.

Значною мірою включно з розумінням системності впливу та національного рівня масштабності проблеми війни і окупованих територій урядом країни у 2016 р. було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій» [4], якою, власне, й було створено Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України – центральний

орган виконавчої влади, відповідальний за формування та реалізацію державної політики, що стосується і Донбасу, і Криму, а також прилеглих до них територій.

Зауважимо, що головними завданнями Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України визначено: захист прав, задоволення потреб та реінтеграція населення; відновлення територіальної цілісності країни; координація гуманітарної допомоги; розбудова миру, розвиток тимчасово окупованих та прилеглих до них територій, забезпечення інформаційної незалежності, захист державних активів та ін. [5].

Щодо внутрішніх площадок, то це Рада національної безпеки і оборони України, профільні комісії Верховної Ради України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Рада реформ при Президентові України, Офіс реформ Кабінету Міністрів України, періодичні та постійно діючі комунікаційно-експертні площадки при низці громадських і наукових організацій.

Щодо зовнішніх площадок, то це передусім Тристороння контактна група з мирного врегулювання ситуації на Сході України, а також Організація Об'єднаних Націй, Європейський Парламент, парламентські асамблеї Ради Європи, НАТО, ОБСЄ, ГУАМ та ін.

Надалі ведемо мову про інституційно-правові аспекти політики реінтеграції тимчасово окупованих територій. Закономірно, що Україна як правова держава одразу після анексії АР Крим та воєнного вторгнення на Донбасі прийняла низку нагальних нормативно-правових актів, спрямованих на мінімізацію викликів, ризиків та загроз, передовсім соціально-економічному розвитку, і збереження цілісності країни. Це, зокрема:

– закони України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (2014 р.), «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» (2014 р.), «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» (2014 р.), «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» (2014 р.), «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014 р.), «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» (2018 р.);

– постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором» (2015 р.), «Про Заяву Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків» (2015 р.), «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» (2015 р.), «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» (2019 р.), «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань формування і реалізації державної політики

щодо відновлення територіальної цілісності та забезпечення суверенітету України» (2020 р.), «Про Заяву Верховної Ради України щодо ескалації російсько-українського збройного конфлікту» (2021 р.);

– укази Президента України, рішення та розпорядження інших органів влади, положення яких стосуються різних аспектів реінтеграції окупованих територій та локалізації викликів і загроз воєнної і гібридної агресії.

Реалізуються в Україні й стратегічно-програмні заходи державної політики, що мають миротворчий характер. Так, одразу в 2014 р. Кабінетом Міністрів України було прийнято Розпорядження «Про затвердження плану заходів з організації відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей» [6].

Зауважимо, прискіпливий аналіз визначених у Плані заходів дає підстави до висновку про відсутність стратегувального характеру цього документа, а також певну неконкретність, невизначеність заходів, які потрібно реалізувати, і це в умовах активної фази бойових дій.

Нагадаємо, що у 2017 р. було прийнято Державну цільову програму відновлення та розбудови миру у східних регіонах України, генеральною метою якої стало миробудівництво засобами забезпечення соціально-економічного розвитку громад, поліпшення соціальної стабільності й якості життя, розвитку економічної діяльності [7]. Цим документом фактично визнано наявність достатньо вагомих недоліків попереднього плану заходів та визначено альтернативний (і, як зазначалося в документі, більш ефективний) шлях реінтеграції Донбасу, ідея якого – у модернізації всіх аспектів життєдіяльності східних регіонів України на засадах сталого розвитку.

Важливо згадати й про Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 р. [8]. Його призначення – мінімізація та локалізація наслідків та проблем, які супроводжують процеси внутрішньої вимушеної міграції населення.

Потрібно вказати, що зазначена державна цільова програма реалізується й нині. Утім, аж на сьомому році збройного конфлікту на вищих щаблях державної влади в Україні було констатовано відсутність стратегічного бачення (офіційно інституціалізованого) розвитку подій (і, відповідно, державної політики) забезпечення миру, єдності і суверенності країни. Текст розробленої стратегії затверджено Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» [9]. Чи не вперше було прийнято виважене політико-управлінське рішення, й у тексті Стратегії стверджено про факт наявності саме війни та саме з РФ.

Серед пріоритетних напрямів державної політики у Стратегії визначено окремий блок – «Економічна політика», в якому вказано на орієнтири: уведення санкцій, ініціювання санкцій інших держав, визначення збитків та активна позовна діяльність, утілення стратегії випереджального розвитку громад та територій, соціально-економічна активізація на прилеглих територіях.

Попри появу Стратегії лише у 2021 р. потрібно визнати, що у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. окремий розділ приділено наслідкам збройної агресії РФ проти України та тимчасовій окупації частини її території, визначенню негативних соціальних, економічних, гуманітарних та інших наслідків для південних і східних регіонів країни, а також інших областей через утрату коопераційних відносин, посилення міграційного навантаження за рахунок активного збільшення чисельності внутрішньо переміщених осіб [10].

У проєкті Стратегії сталого розвитку України до 2030 р. [11] питання економічної реінтеграції Донбасу та АР Крим також піднімається лише опосередковано, а саме у Національному плані дій на 2017–2020 рр. з упровадження Стратегії, де передбачено захід «забезпечити цілеспрямоване розв'язання конфліктів, пов'язаних із тимчасовою окупацією частини території України, проведенням антитерористичної операції та наступною деокупацією».

Натомість в Указі Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [12] такої цілі, як утвердження в країні миру, просто немає. Згадується лише «п. 16) сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях». І це в країні, на території якої відбувається активна фаза бойових дій, частина країни не контролювана.

У руслі зазначеного позитивно, що в Стратегії національної безпеки України серед домінуючих пріоритетів державної політики визначено таке: «Україна прагне миру. Мир – запорука розвитку України. Встановлення миру, відновлення суверенітету і територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаного державного кордону – найвищий пріоритет держави» [13]. Питання миробудівництва як невідкладне і першочергове прописане з-поміж напрямів та завдань цього документа, що, як на наше бачення, цілком слушно й відповідає провідним національним інтересам нашої країни.

Закономірно, що попри прийняття стратегій і програм миробудівництва, протидії збройному конфлікту та усунення його негативних соціальних, економічних, гуманітарних, інфраструктурних та інших наслідків в Україні за 2014–2021 рр. реалізовано й низку оперативних заходів. Передовсім варто відзначити державну фінансову підтримку через місцеві бюджети Донецької і Луганської областей, а також офіційні трансфери від ЄС та урядів інших держав, міжнародних організацій (табл. 1).

Так, офіційні трансфери від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, що були виділені для Донецької області, у 2015–2016 рр. перевищили 100 млн грн. У значно більших обсягах фінансувалися офіційні трансфери від органів державного управління України. Зокрема, за 2014–2019 рр. обсяги трансфертів збільшилися у Донецькій області на 40,5% (на 3,4 млрд грн) та у Луганській області – на 23,3% (на 1,0 млрд грн). Високими були й показники рівня офіційних державних трансфертів у загальній структурі доходів бюджетів Донецької та Луганської областей – у середньому 44–57% та 56–63% відповідно.

Таблиця 1

Офіційні трансферти місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей у 2014–2019 рр.

Показники	Роки						Відхилення (% , +/-)	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2014	2019/2018
Офіційні трансферти від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, млн грн	-	63,1	39,1	3,1	-	0,8	...	...
Офіційні трансферти від органів державного управління, млрд грн	8,4	9,5	9,2	13,9	13,5	11,8	140,5	87,4
Частка офіційних трансфертів від органів державного управління у загальних доходах місцевих бюджетів, %	46,4	57,2	51,1	53,9	50,9	44,5	-1,9	-6,4
Офіційні трансферти від органів державного управління, млрд грн	4,3	3,3	3,9	4,9	5,8	5,3	123,3	91,4
Частка офіційних трансфертів від органів державного управління у загальних доходах місцевих бюджетів, %	56,6	61,1	60,9	61,3	63,0	58,2	+1,6	-4,8

Джерело: складено за [14, с. 207–210, 235–238; 15, с. 217–220, 249–252]

Низку важливих та необхідних кроків здійснено й у напрямі відбудови транспортної інфраструктури Донбасу. У даному разі йдеться про вплив на послаблення логістично-транзитного потенціалу України між Європою та Азією, адже у підсумку активної фази конфлікту було пошкоджено чи знищено понад 1 600 об'єктів залізничної інфраструктури та 1,6 тис км експлуатаційної довжини магістральної мережі залізниць, близько 10% загального парку пасажирського рухомого складу; 1,5 км автомобільних доріг; 35 мостів і шляхопроводів; п'ять морських торговельних портів; два міжнародних аеропорти та 28 об'єктів керування повітряним рухом [16, с. 61–63].

Загалом, за даними [17, с. 66–67], було призупинено діяльність близько 50% великих підприємств та 75% суб'єктів малого і середнього підприємництва Донбасу, а це майже 1 млн осіб штатних працівників. Соціально-трудова проблема загострилася й через необхідність працевлаштування великої кількості внутрішньо переміщених осіб. У цьому контексті відзначаємо як позитивне явище реалізацію ініційованої Міжнародною організацією міграції програми підтримки внутрішньо переміщених осіб (взяли участь Німеччина, США, Норвегія, Швейцарія та інші країни) у близько 15 областях країни.

В Україні реалізовано низку заходів й у напрямі професійної перепідготовки та забезпечення зайнятості внутрішніх мігрантів, які здійснювалися згідно з відповідною державною цільовою програмою [18].

У сучасному тісному глобалізованому світі наявний високий потенціал застосування міжнародної підтримки в протидії неправомірній воєнній агресії однієї країни відносно іншої. Саме цю можливість Україна використовує якнайкраще [19]. Як прямим, так і опосередкованим підсумком звернень вищих органів законодавчої влади до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, парламентських асамблей Ради Європи, НАТО, ОБСЄ, ГУАМ, урядів та національних парламентів провідних держав світу починаючи з 2014 р. й донині стали санкції, що були введені понад 40 країнами і наднаціональними союзами, зокрема ЄС, США, Канадою, Японією, Норвегією, Швейцарією, Австралією, Новою Зеландією та ін.

Звернімо увагу на те, що попри санкційну підтримку Україна, у т. ч. за власної ініціативи, отримує зовнішню фінансову й консультативно-дорадчу допомогу. Зокрема, за фінансової та інституційної підтримки низки міжнародних фінансових, технічних, економічних та громадських організацій Представництва ООН та Групи організацій Світового банку в Україні були створені цільові фонди багатьох партнерств як інструмент фінансової підтримки проєктів з миробудівництва, відбудови об'єктів інфраструктури територій, а також надання допомоги і підтримки громадян, що постраждали в результаті збройної агресії, а також донині реалізується Державна цільова програма «Відновлення та розбудова миру в східних регіонах України» [17].

Узагальнення виявлених та охарактеризованих вище позитивних аспектів і прорахунків державної політики миробудівництва в Україні наведено на рис. 1.

Висновки. Якість та ефективність державної політики миробудівництва в частині збереження цілісності та економічної безпеки держави, локалізації конфлікту, мінімізації критичних ризиків та загроз можна визнати задовільною. Водночас у сенсі досягнення миру, відновлення докризових темпів економічного зростання та якості життя населення, реалізації виробничо-ресурсного потенціалу тимчасово окупованих територій та розвитку економіки миробудівництва – незадовільною. Попри комплекс позитивних практик в організаційно-управлінській, інституційно-правовій, стратегічно-програми, оперативної-тактичній сферах та в напрямі залучення міжнародної підтримки в країні так і не вбудовано належної функціонально-управлінської системи керування процесами миробудівництва, не прийнято нормативно-правових актів, які б забезпечували незворотність деокупації та реінтеграції Донбасу й АР Крим, відсутні детальний покроковий стратегічний план досягнення миру та короткострокові цільові програми соціально-економічного розвитку конфліктних і приконфліктних територій, Україна й надалі залежить від гібридного зовнішнього втручання, головне, з причин прихованої зовнішньої політико-фінансової залежності, «зрошення» олігархату та державної влади, пасивно-декларативної політики у сфері протидії корупції тощо.

Напрями політики	Здобутки політики	Прорахунки, недоліки політики	Наслідки прорахунків
<i>Організаційно-управлінський</i>	Створення МінТОТ; активна комунікація та вироблення управлінських рішень на внутрішніх і зовнішніх комунікаційних майданчиках	Функціональна (складники безпеки) та управлінська (функції управління) нерівномірність і некомплексність системи керування процесами	Недостатня участь функціональних владних структур у формуванні політики щодо економічної реінтеграції тимчасово непідконтрольних територій
<i>Інституційно-правовий</i>	Прийняття системи НПА на всіх рівнях управління для мінімізації ризиків і загроз соціально-економічного розвитку, цілісності країни, захисту громадян; прийняття звернень до провідних світових організацій та держав	Відсутність системи НПА, забезпечуючих невідворотність процесів деокупації та реінтеграції територій і населення, перетворення ситуації збройного конфлікту у фінансово та економічно критично не вигідний для агресора	Незадіяння інституційно-економічних чинників, стимулів та мотивів деескалації конфлікту, переходу до миробудівництва і економічного відновлення територій
<i>Стратегічно-програмний</i>	Прийняття планів та програм заходів відновлення інфраструктури та систем життєдіяльності на тимчасово непідконтрольних і прилеглих до них територіях, стратегій деокупації та реінтеграції, інтеграції ВПО; урахування чинника ТОТ у інших державних та регіональних стратегіях і програмах	Все ще не сформованість стратегічного бачення розвитку процесів та умов припинення воєнних дій, забезпечення розвитку економіки миробудівництва; формування на такій основі системи стратегічних завдань, а також тактичних заходів та засобів їх досягнення	Збереження статус-кво та затягнення в часі збройного конфлікту на території країни; реалізація політики, орієнтованої виключно на підтримку постраждалих осіб, збереження локальних масштабів конфлікту, мінімізацію його зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз
<i>Оперативно-тактичний</i>	Реалізація заходів фінансової підтримки Донбасу, ВПО; відбудова транспортної інфраструктури; відновлення житлового фонду та соціальної інфраструктури; створення нових робочих місць і забезпечення зайнятості	Відсутність короткострокових цільових програм соціально-економічного розвитку приконфліктних територій, соціально-економічної реінтеграції ТОТ	Низькі темпи розвитку та відновлення потенціалу економіки Донбасу, підвищення рівня якості життя та забезпечення соціальної захищеності населення; недостатня ефективність політики т.изв. прихованого стимулювання до реінтеграції населення ТОТ
<i>Міжнародної підтримки</i>	Ініціювання потужних міжнародних санкцій проти країни-агресора; наявність позитивних практик використання міжнародного правосуддя для захисту прав і повернення активів; отримання міжнародної технічної фінансової та консультативної допомоги	Низькі темпи впровадження і поширення в країні міжнародних практик протидії корупції, відмиванню коштів, виведенню капіталів, активізації сепаратистських настроїв, незаконній діяльності організацій, формування системи протидії гібридним загрозам	Затягування процесу входження країни до Організації північноатлантичного договору, Європейського Союзу, ін. міжнародних міжурядових організацій із безпеки та розвитку

Примітка: МінТОТ – Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України; ТОТ – тимчасово окуповані території; НПА – нормативно-правові акти; ВПО – внутрішньо переміщені особи

Рис. 1. Переваги та недоліки державної політики миробудівництва в Україні, їх наслідки

Джерело: авторська розробка

Список використаних джерел:

1. Деякі питання Державного агентства з питань відновлення Донбасу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 655 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Ляш О.І., Блохін П.В. Становлення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С. 45–52. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-45-52> (дата звернення: 09.04.2021).
3. Деякі питання Державної служби України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 серпня 2015 р. № 736 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.04.2021).
4. Деякі питання Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 376 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.04.2021).
5. Офіційний вебсайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://mtot.gov.ua/> (дата звернення: 08.04.2021).
6. Про затвердження плану заходів з організації відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 1002-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2014-%D1%80#n7> (дата звернення: 18.04.2021).
7. Про затвердження Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1071 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.04.2021).
8. Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 909-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 16.04.2021).
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь» : Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 117/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1172021-37533> (дата звернення: 15.04.2021).
10. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.04.2021).
11. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 17.09.2019 № 722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 20.04.2021).
12. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html> (дата звернення: 21.04.2021).
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 24.04.2021).
14. Бюджет України 2019 : статистичний збірник / Міністерство фінансів України. 298 с.
15. Бюджет України 2016 : статистичний збірник / Міністерство фінансів України. 316 с.
16. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році : аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-pro-vnutrishne-ta-zovnishne-stanovishe> (дата звернення: 22.04.2021).
17. Про невідкладні заходи щодо стабілізації соціально-економічної ситуації в Донецькій та Луганській областях : Указ Президента України від 14.11.2014 № 875/2014 / Президент України, Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2014#Text> ; Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1094 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.04.2021).
18. Про затвердження Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1071 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.04.2021).
19. Ляш О.І. Адаптаційні моделі та методичний інструментарій оцінки соціальної безпеки на регіональному рівні. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2011. № 4. С. 18–24.

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014) “Deiaki pytannia Derzhavnoho ahentstva z pytan' vidnovlennia Donbasu”: Postanova № 655 vid 26.11.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2014-%D0%BF#Text> (accessed 15 April 2021).
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015) “Deiaki pytannia Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z pytan' Avtonomnoi Respubliky Krym ta mista Sevastopolia”: Postanova № 736 vid 24.09.2015. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2015-%D0%BF#Text> (accessed 9 April 2021).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016) “Deiaki pytannia Ministerstvo z pytan' reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorij”: Postanova № 376 vid 8.06.2016. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-%D0%BF#Text> (accessed 10 April 2021).
4. The official site Ministerstva z pytan' reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorij Ukrainy (2021). Available at: <https://mtot.gov.ua/> (accessed 8 April 2021).
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014) “Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z orhanizatsii vidnovlennia poshkodzhennykh (zruynovanykh) ob'ektiv sotsial'noi i transportnoi infrastruktury, zhytlovoho fondu ta system zabezpechennia zhyttiedial'nosti na terytorii Donets'koi ta Luhans'koi oblastej”: Rozporiadzhennia № 1002-r vid 16.10.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2014-%D1%80#n7> (accessed 18 April 2021).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017) “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsil'ovoi prohramy vidnovlennia ta rozbudovy myru v skhidnykh rehionakh Ukrainy”: Postanova № 1071 vid 13.12.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-%D0%BF#Text> (accessed 14 April 2021).
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017) “Pro skhvalennia Stratehii intehtatsii vnutrishn'o peremischennykh osib ta vprovadzhennia dovhostrokovykh rishen' schodo vnutrishn'oho peremischennia na period do 2020 roku”: Rozporiadzhennia № 909-r vid 15.11.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2017-%D1%80#Text> (accessed 16 April 2021).
8. Prezydent Ukrainy (2021) “Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 bereznia 2021 roku «Pro Stratehiiu deokupatsii ta reintehratsii tymchasovo okupovanoi terytorii Avtonomnoi Respubliky Krym ta mista Sevastopolia»”: Ukaz № 117/2021 vid 24 bereznia 2021. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/1172021-37533> (accessed 15 April 2021).
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020) “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehional'noho rozvytku na 2021–2027 roky”: Postanova № 695 vid 05.08.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (accessed 20 April 2021).
10. Prezydent Ukrainy (2019) “Pro tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku”: Ukaz № 722/2019 vid 17.09.2019. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (accessed 20 April 2021).
11. “Stratehiiu staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku” (2017). Available at: Sustainable Development Strategy for Ukraine by 2030 (undp.org) (accessed 21 April 2021).
12. Prezydent Ukrainy (2020) “Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsional'noi bezpeky Ukrainy»”: Ukaz № 392/2020 vid 14.09.2020. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (accessed 24 April 2021).
13. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2020) “Biudzhet Ukrainy 2019”: statystychnyj zbirnyk, p. 298.
14. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2017) “Biudzhet Ukrainy 2016”: statystychnyj zbirnyk, p. 316.
15. Analitychna dopovid' do Schorichnogo Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy (2016) “Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovysche Ukrainy v 2015 rotsi”. Available at: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-pro-vnutrishne-ta-zovnishne-stanovysche> (accessed 22 April 2021).
16. Prezydent Ukrainy (2014) “Pro nevidkladni zakhody schodo stabilizatsii sotsial'no-ekonomichnoi sytuatsii v Donets'kij ta Luhans'kij oblastiakh”: Ukaz Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 4 lystopada 2014 roku № 875/2014 vid 14.11.2014. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2014#Text>; Cabinet of Ministers of Ukraine (2015) “Pro zatverdzhennia Kompleksnoi derzhavnoi prohramy schodo pidtrymky, sotsial'noi adaptatsii ta reintehratsii hromadian Ukrainy, iaki pereselylysia z tymchasovo okupovanoi terytorii Ukrainy ta rajoniv provedennia antyterorystychnoi operatsii v inshi rehiony Ukrainy, na period do 2017 roku”: Postanova № 1094 vid 16.12.2015 roku. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2015-%D0%BF#Text> (accessed 24 April 2021).
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017) “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsil'ovoi prohramy vidnovlennia ta rozbudovy myru v skhidnykh rehionakh Ukrainy”: Postanova № 1071 vid 13.12.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-%D0%BF#Text> (accessed 24 April 2021).
18. Ilyash O.I., Blokhin P.V. (2019) Stanovlennia ekonomiky myrobutivnyctva u systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Problemy ekonomiky*. Kyiv, vol. 2, pp. 45–52. Available at: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-45-52> (accessed 18 April 2021).
19. Ilyash O.I. (2011) Adaptatsijni modeli ta metodychnyj instrumentarij otsinky sotsial'noi bezpeky na rehional'nomu rivni. *Naukovo-vyrobnychij zhurnal “Derzhava ta rehiony”*. Serii: *Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 4, pp. 18–24.